

THE SUGGESTIVE POWER AND IMPACT OF MUSIC

**EVELINA KRASTEVA, PH.D. IN MUSICOLOGY AND MUSIC ART,
FOUNDER OF THE EDUCATIONAL CENTRE EVA'S BICYCLE,
DIRECTOR AND OWNER OF DIVA LANGUAGE CENTRE, TEACHER
AT ROERICH PRIVATE SECONDARY SCHOOL AND LEAD VOCAL
COACH OF THE ROERICH VOCAL STUDIO**

Abstract:

The music is the art which suggests freedom of the consciousness. Everybody can become an instrument of its suggestion. The performers' point of view and all the creators of art point of view is very important in the determination and in the formulation of different processes in which the art is the essence. I do believe that it is a great chance and inspiration to involve various artists in Suggestopedia – active and rational ones, the ones who search and would like to develop themselves.

The suggestopedic art and the art of suggestion are two forms of syncretism in art. The same as in the opera these two forms are a combination of elements which live in a harmony because of the Golden section.

When you attend a concert we enter into a state of concentrative psych relaxation. The same state we get through music during the suggestopedic lesson. The whole organization of the learning process goes around the music pieces. The music provokes the games, the roles, and the desire to let the music guide you. It makes you play, dance, follow its rhythm.

The human voice has vast characteristics and qualities. It has a power that suggests, calms down, frustrates and achieves all kinds of emotions. That is why it is very important to master the human voice. It is necessary to reveal its colour and technical skills. They help in the art of music, in the pedagogy, in the psychotherapy and the psychology, and in all other areas of life.

Keywords: *voice, music, syncretism, suggestopedia, freedom, choir*

Music has been part of my life since childhood. It is a gift from God and I would be delighted if, through my voice, my singing and my work, I could impart it to the people around me, the audience, and the students I teach. Music, in the words of Mario del Monaco, one of the greatest tenors of the 20th century, is a great love. And I am truly grateful to be a conveyor of its impact.

In my academic and pedagogical practice, I have always tried to consider and approach things from the perspective of a singer, an artist who has been on the stage for 35 years now. My scholarly studies are frequently highly emotional, most probably quite subjective, too. It took me many years to discover suggestopedia, which helped me to discard various labels I had somehow imposed on myself, and to reach the categorical conclusion that it is possible to use one's emotional and professional experience simultaneously. Music is an art which suggests such freedom of the mind. And you do not need to be a musician or an academician to become a conductor of this idea.

It is my opinion, however, that the viewpoint of the performer, the creator of the artistic act, is a very important, extremely important, perhaps the most important factor in defining and formulating the series of processes that art is part of. Thus, I believe that it is highly fortunate when artists – active, thinking, seeking, developing individuals – are attracted to suggestopedia. This is the perspective from which I approach this text, even if it is

somewhat emotional.

Suggestopedia and the art of suggestion are forms of syncretic art. Like opera, they consist in a set of components and subcomponents which interact on the basis of the golden ratio.

Even in his earliest work, Dr Lozanov wrote of “...the orchestration of a larger or smaller number of unrealized factors...” [1] Orchestration in the musical arts is at the core of everything. It contains the whole picture, the whole story, the whole functional analysis, the movement, the development, and the conclusion. Many of the strategies are borrowed therefrom, as are the definitions. Because through music and art practically everything, or nearly everything, can be explained and defined.

What music can achieve at a concert – concentrative psychorelaxation – it can also achieve in the suggestopedic class. The organization of the educational process is entirely based on works of music. Music provokes and inspires games, roleplay, the desire to be led by music. It makes you play, dance, get into the rhythm. There is an obvious parallel with opera and its syncretism. One goes to the opera, frequently not knowing the language it is performed in. But the costumes, the sets, the music, the actors’ play and, above all, the voices carry you through the narrative and you ultimately understand everything. I believe that, if you go to the opera on a regular basis, you can learn Italian, for instance.

“...It does not matter what the learner’s attention is focused on, the music or the text.” [2] They form one whole, balanced in the golden ratio. And these two parts – the music and the language – constantly metamorphose, helped along by the acting, the costumes, and the voices. The human voice has immeasurable properties and qualities. It possesses a great power through which it can suggest, comfort,

frustrate and achieve all kinds of emotional and spiritual states. That is why managing the human voice, opening up its timbre and technical capacities, are of vital importance in the art of music, in pedagogics, in psychology and psychotherapy, and in all other areas of life. Managing the timbre is most important of all. Many singers and vocal coaches speak of technique – of speaking, singing, breathing. I do not think it is correct to speak only of technique in speaking or singing, as that would mean a standardization of sorts, while every voice is unique. And the way the voice timbre finds expression is different with every speaker or singer. A better term, in my view, is voice modulation, as it is more fluid in content and in practice. Modulation is determined by, and at the same time determines, the stylistics of a work of art. In her dissertation, Professor Dr Evelina Gateva states that, “...Vocal tone and stress is at the basis of the organization of pitch and rhythm in speech, i.e. intonation, and the consonants (obstructions in the way of the vocal tones) enhance the logical differentiation. The linguistic system better meets a person’s logical-emotional requirements, and the musical system – their emotional-logical ones. What links these two sign systems on the microstructural level are the vowel tones, and on the macrostructural level – the rhythm and intonation model, the use of recitative, poetry, and song. The tones and the melody carry both the polyphonic and the harmonic links, i.e. the volume of information. It is received and conveyed on the peripheral and subsensory level. Thus, what we practically have is a vocal/singing and a musical/stage model which we apply and transform, in a somewhat minimized version, in suggestopedia.

The suggestopedic process and the process of suggestion are art forms. If we follow the connections and make in-depth comparisons based on the research conducted by Dr Lozanov and Prof. Gateva, and examine the experiential and

methodological results, we could speak of art on a different level: an art that stands higher than, say, painting or music, in that it is also based on didactics, psychology, and science. If other art forms unlock those reserves of ours that lead us to psychorelaxation, comfort, and peace of mind, suggestopedic art opens up further reserves which activate didactic, psychological and scientific processes. "Suggestology has its place in art. It should show the actor how to captivate the audience's attention. It should show the writer how to enter the reader's heart. It should show the musician how to engage the listener's mind." [3] In other words, when suggestology is applied to art, the latter immediately acquires a newer, higher, better form of development. Thus, new parallels can be made with present-day reality and the graph that traces movement in art. If the various social stages at which art is at its lowest are traced, then suggestology can be employed to elevate it to a higher level. And vice versa: when art is at its peak and artists are exceptionally talented and productive, then the energy flow benefits suggestopedia, which is enriched by the artists engaged in it. This brings us back to the question of which came first, the chicken or the egg? Suggestology or art? The truth is that the chronological order does not really matter; what does is the indelible link between the two. On my way to Sliven last year, I stopped by to meet with the conductor Krikor Chetinyan. He asked me why I was going to Sliven and whether I wouldn't like to stay with him for some time in Plovdiv. As I went into the reason for my trip – namely, suggestopedia – he smiled and said, "All my life I've tried to explain to my students that conducting an orchestra is not a manual technique, it is suggestion." [4]

"Art has always been viewed, and employed, as a powerful suggestion... [t]he arts, with their specific semiotic systems, can prove extremely successful in assisting the suggestopedic learning process in

various directions and at all ages. Along with the experimental and research work, the suggestopedic art also undergoes further development." [5]

Dr Lozanov has it that classical art and esthetics are used in suggestopedia as exceptionally effective mediators of non-manipulative communicative suggestion. Music, like the other forms of art involved in the suggestopedic process, creates conditions for optimal psycho-relaxation and personal harmony. In all the years I have sung in some of the most prominent choirs in Bulgaria, I have always experienced great excitement when witnessing that emotional height and that communion with music which gathers groups of children, adults, and professionals from some music organization to work together and communicate on a level different from that of everyday life. What interests me is the interaction between the participants, their interaction with the conductor, with the music they are making, and with the audience. This offers vast opportunities for research. Here is what Tatiana Daskalova, member of the female choir Golden Lyre, says about the effect singing in a choir has on people: "...[p]eople, whatever their occupation, are formed as individuals in their early years at school. The need to create – in this particular case, to sing – comes from one's individuality and it cannot be lost throughout the years – you either have it, or you don't..."

Why am I referring to, and providing examples from, choir singing, or making and performing music in a community? The act of singing in a group such as a chorus is multidirectional. It is no coincidence that, in the days of preparing a concert séance in the language teaching and learning process, the songs selected in the course book or by the teacher are sung together. The teacher and the students sing together, regardless of how musical each participant in the performance is, how quickly he or she reacts

to the tune, or even whether, as it sometimes happens, someone is just mouthing the words of the song. (I can confirm that because a student in my first language course used to do that; I believe, however, that in her mind she was silently singing along with me.) But let me not stray. On the one hand, the impact of singing in a group, or of listening to music in a group, comes from the social support provided precisely by the relationships within the group. A choir is a small but genuinely supportive network of social contacts and is doubtlessly extremely useful. An identical social unit is the foreign language course or the class in school. What happens in the daily life of a choir? What happens in the daily life of a group of learners? I would like to quote here Yordanka Doneva [6], who in her discussion of choir singing states that, after a certain period of time, choir members start to feel a strong bond of mutual closeness, trust and willingness to share. They take part in the process of trusting communication, which is widely believed to have a beneficial effect on mental and physical health. The process of sharing and confiding personal problems may be said to be similar to therapy. The choir as a community also assists social integration. One specific form of social support is being accepted into a group of friends and being provided with the opportunity to regularly participate in social activities such as concerts, festivals or contests. Among choir members, there is an exchange of substantial amounts of information, which is realized through the music and creates conditions for demonstrating and adequately evaluating one's own capabilities, mainly on the basis of partnership and interpersonal comparison. And all this is possible only because of and by means of the music. Music is the linking element, while the conveyor of its effect is the conductor. Everything said so far can be, and is, effectively applied to groups of learners such as school classes and foreign language courses. That is why music is the stable connecting element which is imparted to the group members by the teacher or

the conductor. How wonderful it would be if in beginners' courses, especially with first-year school students, the focus of the teacher and the children could be music, in copious amounts, and it might be classical music, but why not alternate with pop music during the breaks or when certain topics introducing important information are presented in the learning process. If it was a class dealing with modern urban life, say, a good rap song would be a much better for the children to connect to the everyday life they are discussing.

With time choir singing, respectively playing or listening to music, serves as a universal means to bring together cultural, intellectual, and even religious differences. Besides being a source of pleasure, choir singing and music in the learning community is also a collective form of expression and sharing of feelings, as previously mentioned: love, happiness, sympathy, acceptance, goodwill, peace of mind, etc. Regarding this, and perhaps in conclusion, I would like to say that applying suggestopedia in the teaching and learning process is a mission and it would be best if it was accompanied and supported above all by the classes in music which are part of the school curriculum. The number of classes in music may remain the same as in the existing curriculum – or even increased – but it would be fatal if it was reduced. A significant part of the problems with the education system and its practical application is precisely the decrease in number of music classes. If that was to change, we would have both learning music and learning through the suggestive power of music.

I would like to congratulate and wish every success to all colleagues who share these beliefs and have embraced suggestopedia in their lives, who apply it and enrich it to reach people's hearts and impart knowledge and love. This

group of dedicated teachers, I am proud to stay, includes the exceptional staff of the Roerich school within the education structures of Bulgaria – a school which has adopted suggestopedia as its mission and music as a vital component of the teaching and learning process, and of human life.

Bibliography:

[1] Lozanov, G. The Foreign Language Teacher's Suggestopedic Manual. State Suggestology Research Institute, Sofia, 1981.

[2] Ibid.

[3] Lozanov, G. Suggestology. Nauka i izkustvo, Sofia, 1971.

[4] From a personal conversation between the conductor and the author of this text.

[5] Gateva, E. A Globalized Artistic Organization of the Suggestopedic Teaching and Learning Process. State Suggestology Research Institute, Sofia, 1982.

[6] Doneva, Yordanka. Choir singing.- www.otkrovenia.com (accessed on 06.07.2010).

ВНУШЕНИЕТО НА МУЗИКАТА

**ЕВЕЛИНА КРЪСТЕВА, ДОКТОР ПО МУЗИКОЗНАНИЕ И
МУЗИКАЛНО ИЗКУСТВО, СЪЗДАТЕЛ НА ОБРАЗОВАТЕЛЕН
ЦЕНТЪР „КОЛЕЛОТО НА ЕВА“, ДИРЕКТОР И СОБСТВЕНИК НА
ЕЗИКОВ ЦЕНТЪР ДИВА, УЧИТЕЛ В ЧСУ „РЪОРИХ“ И
РЪКОВОДИТЕЛ НА ВОКАЛНО СТУДИО „РЪОРИХ“**

Анотация:

Музиката е внушена в моя живот от раждането ми! Тя е божи дар и бих била много щастлива ако успявам да я внуша на хората около себе си, на публиката и моите ученици чрез своя глас, своето пеене и своята работа. Музиката е една голяма любов, както пее Марио дел Монако, един от великите тенори на 20 век. И аз се чувствам наистина благословена да съм проводник на нейното внушение.

Музиката е изкуството, което внушава свобода на съзнанието. Всеки би могъл да стане проводник на нейното внушение. Гледната точка на изпълнители и съзидатели на творчество е много важна и тя спомага при определянето и формулирането на редица процеси, в които съставна част е изкуството. В тази връзка смятам, че е голям шанс в сугестопедията да бъдат въввлечени артисти – действащи, активни, мислещи, търсеци, развиващи се.

Сугестопедичното изкуство и изкуството на внушението са все форми на синкретично изкуство. И те, както и операта, представляват съвкупност от елементи и под елементи, които са във взаимовръзка на база на златното сечение.

Това, което се постига чрез музиката на концерт – концентративна психорелаксация, се постига отново чрез музиката и в сугестопедичния час. Около музикалните произведения се завърта цялата организация на учебния процес. Музиката провокира играта, влизането в роли, желанието да се оставиш на музиката да те води. Тя те кара да играеш, да танцуваш, да влизаш в ритъма ѝ.

Човешкият глас има необятни свойства и качества. Той има мощна сила, чрез която внушава, успокоява, фрустрира и постига всякакви емоционални и душевни човешки състояния. Ето защо овладяването на

човешкия глас, разкриването на неговия тембър и технически възможности са от изключителна важност в музикалното изкуство, в педагогиката, в психотерапията и в психологията, и във всички сфери на човешкия живот.

Музиката е внушена в моя живот от раждането ми! Тя е божи дар и бих била много щастлива ако успявам да я внуша на хората около себе си, на публиката и моите ученици чрез своя глас, своето пеене и своята работа. Музиката е една голяма любов, както пее Марио дел Монако, един от великите тенори на 20 век. И аз се чувствам наистина благословена да съм проводник на нейното внушение.

В моята научна и педагогическа практика винаги съм искала, подхождала съм и съм разсъждавала от гледна точка на опита си като певица, като артист, който е на сцена вече точно 35 години. Научните ми разработки са често емоционални, вероятно и доста субективни. Бяха необходими много години, за да открия и стигна до сугестопедията. Тя, от своя страна, ми помогна да се отърся от много етикети, с които някак си бях облепена и да заявя категорично, че употребата на емоционален и професионален опит едновременно е възможна. Музиката е изкуството, което внушава тази свобода на съзнанието. И не е необходимо да си музикант или научен работник, за да станеш проводник на нейното внушение.

И все пак считам че гледната точка на

изпълнителя, на съзидателя на творческия акт е много важна, изключително важна, може би най-важна, и тя спомага при определянето и формулирането на редица процеси, в които съставна част е изкуството. В тази връзка смятам, че е голям шанс в сугестопедията да бъдат привлечени артисти – действащи, активни, мислещи, търсещи, развиващи се. Ще подхожда към този текст от тази гледна точка, макар тя и да е малко по-емоционална.

Сугестопедичното изкуство и изкуството на внушението са все форми насинкретично изкуство. И те, както например операта, представляват съвкупност от елементи и поделементи, които са във взаимовръзка на база на златното сечение.

Още в самото начало на своите разработки д-р Лозанов говори за „... оркестрацията на повече и по-малко несъзнаваните фактори..." [1] От оркестрацията в музикалното изкуство тръгва всичко. В нея е нотирана цялата картина, цялата история, целия функционален анализ, движението, развитието и заключението. Голяма част от прийомиите са заимствани, определенията – също. Защото посредством музиката и изкуството на практика може да бъде обяснено и формулирано всичко, или почти всичко.

Това, което се постига чрез музиката на концерт – концентративна психорелаксация, се постига отново чрез музиката и в сугестопедичния час. Около музикалните произведения се завърта цялата организация на учебния процес. Музиката провокира играта, влизането в роли, желанието да се оставиш на музиката да те води. Тя те кара да играеш, да танцуваш, да влизаш в ритъма ѝ. Много е силен паралелът с операта и нейния синкретизъм. Човек отива на опера, в много случаи не знае езика, на който се пее. Но, костюмите, сценографията, музиката, настроението, актьорската игра и най-важно,

човешкият глас те носят през сценичното действие и ти разбираш всичко. Мисля си, че ако човек ходи постоянно на опера, може да научи италиански, например.

„... Няма значение къде ще се насочва вниманието на курсиста, дали към музиката или към текста." [2] Те са едно цяло, едно балансирано в златно сечение цяло. И тези две части – музика и слово метаморфозират постоянно, като към тях се добавя и актьорската игра, костюма и гласа. Човешкият глас има необятни свойства и качества. Той има мощна сила, чрез която внушава, успокоява, фрустрира и постига всякакви емоционални и душевни човешки състояния. Ето защо овладяването на човешкия глас, разкриването на неговия тембър и технически възможности са от изключителна важност в музикалното изкуство, в педагогиката, в психотерапията и в психологията, и във всички сфери на човешкия живот. Най-важно е да се улови тембъра. Много певци и вокални педагози говорят за техника – говорна и певческа, дихателна. Според мен не е правилно докрай да се говори за техника при говор и пеене, защото това означава своеобразно унифициране. А всеки глас е уникален. И начина на изява на тембъра на гласа е различен при всеки говорещ или певец човек. По-скоро можем да говорим за постановка, термин, който е по-свободен като формулировка и като реален практически елемент. Постановката се определя и е определяща за стилистиката на музикалното произведение. Проф. д-р Евелина Гатева споделя в своята дисертация: „... Гласните тонове и ударението се намират в основата на височинно-ритмическата организация на речта, т.е. на интонацията, а консонантите (препятствия по пътя на тоновете) усилват логическата диференциация. Езиковата система по-пълно удовлетворява логико-емоционалните изисквания на личността, а музикалната система – емоционално-логическите. Свързващото звено

между тези две знакови системи на микроструктурно равнище се явяват гласните – тонове, а на макроструктурно равнище – ритмоинтонационният модел, речитативът, поезията и песента. Тоновите и мелодията носят едновременно полифоничните и хармоничните връзки, т.е. обемността на информацията. Тя се приема и предава периферно и субсензорно, при което се спестява време и енергия.“ И на практика ние имаме един вокално-певчески и музикално-сценичен модел, който прилагаме и трансформираме в малко по-умален вариант в сугестопедията.

Сугестопедичният процес и процесът на внушение са форми на изкуство. Ако проследим връзките и направим още по-задълбочени съпоставки на база на изследванията на д-р Лозанов и проф. Гатева, и благодарение на опита и развитието на методиката, бихме могли да говорим за изкуство на друго ниво. Изкуство, което има по-висша форма от художественото, защото в основата вече е не само художеството, а и дидактиката, психологията, науката. Ако художественото изкуство отключва онези наши резерви, които ни водят до психо релаксация, отпускане и покой, то сугестопедичното изкуство отключва и още, и още резерви, които активизират дидактични, психологични и научни процеси. „Сугестологията има място в изкуството. Тя трябва да покаже на артиста как да завладее душата на публиката. Тя трябва да покаже на писателя как да влезе в сърцето на читателя. Тя трябва да покаже на музиканта как да грабне умовете на слушателите.“ [3] Т.е. прилагайки сугестологията в изкуството, то автоматично придобива нова, по-съвършена и по-висша форма на развитие. От тук могат да се очертаят още нови паралели с днешната действителност и графиката, която чертае движението в изкуството. Проследявайки преминаването през различни социални етапи в

точките, където изкуството е в най-ниско проявление може да се приложи сугестологията, за да го пренесем на друго ниво. Както и обратното, когато изкуството е в апогей, а артистите – изключително даровити и продуктивни, тогава енергийният поток е в полза на сугестопедията, която се обогатява неимоверно от творците, ангажирани с нея. Тук е верен въпросът: кое е първото – кокошката или яйцето? Сугестологията или изкуството? Истината е, че тази последователност дори не е важна. Важна е неразривната връзка помежду им. На път за Сливен миналата година се спирам при диригента Крикор Четинян в Пловдив. И той ме пита защо съм се запътила към Сливен и няма ли да поостана при него в Пловдив. Аз му разказвам за причината на моето пътуване, а именно сугестопедията, той се усмихва и казва: „Цял живот се опитвам да обясня на студентите си по дирижиране, че дирижирането не е мануална техника, а сугестия. [4]

„...Изкуството винаги е било считано и използвано като мощна сугестия. ... изкуствата със своите специфични семиотични системи могат изключително успешно да подпомагат сугестопедичния учебен процес в различни направления и при всички възрасти. Едновременно с експерименталната и изследователска работа се оформя и сугестопедичното изкуство.“ [5]

Д-р Лозанов казва, че класическото изкуство и естетика се използват в сугестопедията като изключително ефективни медиатори на неманипулативното комуникативно внушение. Музиката, така както и другите форми на изкуство съставляващи сугестопедичния процес създава условия за оптимална психо-релаксация и хармонично състояние. В годините, в които съм пяла в едни от най-значимите хорови състави в България и до днес много силно ме

вълнува преживяването, онази емоция и сливане с музиката, които събират група деца, възрастни, професионалисти в някаква музикална общност, за да творят заедно, да работят заедно и да общуват на едно различно от ежедневно ниво. Вълнува ме взаимодействието между участниците, взаимодействието им с диригента, взаимодействието им с музиката, която правят и взаимодействието им с публиката. Необятна тема за научно изследване. Татяна Даскалова, хорист в женския хор „Златна лира“ размишлява за въздействието, което пеенето в хор има върху хората, „... че човек, каквото и да работи, е формиран като личност още в ранните си години в училище. Потребността да твориш – в конкретния случай да пееш, идва от същността на човека и тя не може да се изгуби в годините – или я имаш, или не ...“. И защо правя препратки и прилагам примери с пеенето в хор, с правенето изпълнението на музика в общност. Действието на пеенето в общност, каквато е хоровият състав, е многопосочно. Не е случаен фактът, че по време на дните на разработка след концертен сеанс при обучението по чужд език, песните, които са предварително подбрани в учебника и в допълнение от преподавателите, се изпълняват заедно. Учител и ученици пеят заедно, независимо кой колко е музикален, кой колко бързо реагира на мелодията, а в някои случаи дори пее негласно. (Мога да го потвърдя, защото едната ми ученичка от първия ми курс, пееше негласно. Убедена съм, че пееше с мисълта си заедно с мен.) Но, да се върна на съжденията си. От една страна въздействието на пеенето в общност или слушането и възприемането на музика в общност, се изразява в социалната подкрепа, осигурявана именно от взаимоотношенията в групата. Хорът е малка, но реално подпомагаща мрежа от социални контакти и е безспорно изключително полезна. Абсолютно същата обществена единица е и курсът по чужд език, или класа в училище. Какво

се случва в ежедневието на един хор? Какво се случва в ежедневието на една обучавана група? И тук ще се позова на Йорданка Донева, която също откровено споделя свои мисли за хоровото пеене. [6] – че след определен период от време хористите започват да чувстват близка привързаност един към друг и загриженост, доверие и склонност към взаимно споделяне. Те участват в процеса на т.нар. доверително общуване, което според много мнения и наблюдения влияе благоприятно върху психичното и телесното здраве. Включеният в него процес на споделяне и обсъждане на лични проблеми може да се окаже сроден с терапия. Чрез хоровата общност също така се осъществява социално приобщаване. Една специфична форма на социална подкрепа е да бъдеш приет сред група от приятели, да имаш възможност редовно да участваш в социални дейности (концерти, спектакли, фестивали, конкурси). Хоровата общност осигурява широк обмен на информация между хористите, който е осмислен чрез музиката и предлага условия за утвърждаване и адекватна оценка на собствените способности, най-вече на базата на партньорството и междуличностното сравнение. И всичко това само и единствено благодарение и посредством музиката. Тя е свързващото звено, а проводникът на внушението в тази общност е диригентът. Всичко казано до тук с абсолютно същия ефект може и се прилага и в учебните общности, каквито са класовете в училище или курсовете по чужд език. Затова музиката е устойчивият елемент, свързващото звено, което чрез учителя или диригента се провежда към участниците в общността. Колко прекрасно би било ако в начален курс, особено в първи клас фокусът за деца и учител е музиката, в големи количества, като тя може да бъде класическа, но защо не и разнообразявана в междучасия и при различни теми, въвеждащи важни факти в учебния процес с популярна

музика. Ако по някакъв начин в часа се говори за съвременния градски бит една не лоша рап песен би била много по-ясна отправна точка за децата да се свържат с ежедневието, за което говорят.

С времето пеенето в хорови общности, респективно свиренето или слушането на музика се превръщат в универсален обединител на културни, интелектуални, дори религиозни различия. Освен удоволствие от музицирането, хоровото пеене и музиката в учебните общности представлява колективна форма на експресия и доверяване на чувства, както по-горе бе споменато: любов, щастие, съчувствие, приемане, добронамереност, сливане, покой и други. И в тази връзка и може би в заключение бих искала да кажа, че прилагането на сугестопедията в учебния процес е мисия и е хубаво тя да бъде съпътствана и подкрепяна преди всичко от часовете по музика, които се залагат административно в годишната учебна програма. Часовете по музика е необходимо да запазят своя хорариум, дори той да бъде увеличен, но е пагубно да бъде намален. Значителна част от проблемите в образователната система и прилагането ѝ на практика е именно намаляването на броя на часове на този учебен предмет. И тогава, ще имаме учене посредством внушението на музиката, но ще учим и музика.

Бих искала да поздравя и да пожелаая успех на всички колеги и съмишленици, които приемат сугестопедията в своя живот, прилагат я, обогатяват я, достигат до сърцата на хората и са проводник на знание и обич. В тази общност на призвани с голяма гордост ще изтъкна присъствието на изключителния екип на Училище „Ръорих“ в образователната структура на България, училище приело сугестопедията за своя мисия, а музиката като изключителен

компонент от учебната дейност и човешкия живот.

Библиография:

- [1] Лозанов, Г. Сугестопедично практическо ръководство за преподаватели по чужди езици. – Научно-изследователски институт по сугестология, С., 1981.
- [2] Пак там.
- [3] Лозанов, Г. Сугестология.-Наука и изкуство, С., 1971.
- [4] Из личен разговор между диригента и автора на текста.
- [5] Гатева, Е. Глобализирано художествено изграждане на сугестопедичния учебен процес.- Научно-изследователски институт по сугестология, С., 1982.
- [6] Донева, Йорданка. Хоровото пеене.- www.otkrovenia.com (ползван на 6.07.2010 г.).